DALTONSKÝ PLÁN V MŠ VČELKA LÍŠNÁ

Samostatnost

Volnost

Spolupráce

Zpracovala Bc. Lucie Štěrbová (září 2021)

ÚVOD

Jsme dvoutřídní mateřská škola, která se rozhodla zařadit do svého vzdělávání prvky daltonského plánu. V současné době každá mateřská škola hledá cestu, jak zpracovat svůj školní vzdělávací program a proto jsme se po vzájemné dohodě rozhodli pro tuto formu vzdělávání.

Všechny tři daltonské principy – samostatnost, volnost/svoboda, spolupráce jsou součastí RVP PV. Při srovnání cílů RVP a cílů daltonského vzdělávání je zřejmé, že daltonská koncepce nabízí nejen zajímavou alternativu, ale může nám pomoci k dosažení požadovaných kompetencí.

Pro školní rok 2021/2022 jsme si nechaly do tříd zhotovit daltonské tabule a začaly měnit prostor třídy na pracovní kouty, které umožňují hru i tvůrčí práci, jak jednotlivcům, tak i skupině dětí.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY DALTONSKÉHO PLÁNU

Podstatou daltonské práce je samostatná práce s uplatněním tří základních principů:

1) **VOLNOST** (dnes nahrazováno slovem zodpovědnost) = **UČIT SE ZACHÁZET SE SVOBODOU**

- v rozhodování výběru činností
- ve volbě tempa a času tomu určenému
- v požádání či nepožádání o radu, pomoc
- zda bude činnost provádět individuálně nebo ve skupině
- v pohybu po třídě – pohyb, ale účelný – pro radu, pomůcku, knihu,…
- nerušení kamarádů při jejich činnostech

Děti si samy vybírají, kde a jak si chtějí hrát, které úkoly chtějí plnit dříve a které později. Tím se dítě naučí samostatně volit své zájmy a potřeby, ale také přebírá zodpovědnost za svou volbu.

Nabídka pro činnosti je různorodá, snahou je vytvořit, co nejvíce podnětné hrací kouty, pro co nejefektivnější využití dětmi:

Děti mají:

- přístupné police a přihrádky ke hrám i k potřebnému materiálu, aby si mohly dle svého výběru a rozhodnutí na základě nabídky vybrat
- dostatek různorodého materiálu a podnětů pro hry

- své šanony, do nichž si zakládají výtvarné práce, pracovní listy a úkoly – to vše tvoří pracovní portfolio, které si dítě na konci školní roku odnáší domů

2) SAMOSTATNOST = UČIT SE VZÁJEMNĚ SI POMÁHAT

Samostatnost je podpora samostatného aktivního řešení problémů, utváření vlastního stanoviska, prohlubování zájmů dětí o nové poznatky, zohledňování individuálních rozdílů v zájmu a tempu přijímání nových poznatků, rozvoj tvořivého myšlení.

Cílem veškerého našeho působení je dosažení vysokého stupně samostatnosti dětí. Ve třídě dominuje aktivita dětí, učitelky jsou v pozadí, při hrách a činnostech děti vedou nepřímo a podporují samostatnost a zájem o poznávání vlastní aktivitou.

3) SPOLUPRÁCE = UČIT SE VZÁJEMNĚ SI POMÁHAT

Je to společné hodnocení práce a vzájemná pomoc při řešení úkolů mezi dětmi, při níž se děti učí výstižně formulovat své dotazy a myšlenky, čímž rozvíjí své komunikativní dovednosti. Vzájemná pomoc, spolupráce vytváří povědomí o mezilidských vztazích a morálních hodnotách na základě postojů a vztahů dětí ve třídě.

DALTONSKÝ MODEL

Výchozím prvkem daltonského modelu je využití různého věku dětí ke vzájemné pomoci, spolupráci, k rozvoji vlastních dovedností a návyků, vytváření povědomí o mezilidských a morálních hodnotách na základě postojů a vztahů ve věkově odlišné skupině.

Děti se nejlépe a nejefektivněji učí při hře. Činnosti probíhají ve hrách, které jsou přirozenou potřebou dítěte.

Na základě integrovaných bloků, které vychází se vzdělávacího obsahu, se vypracuje krátkodobý – týdenní plán na dané podtéma, který může obsahovat i cíle dlouhodobější, např. kurz plavání, kroužek EVVVO, naučení básničky, apod. Týdenní polán obsahuje úkoly nové i opakovací, které učitelka dětem nabídne a vysvětlí. Děti se samostatně rozhodují, kterou činností začnou.

U nejmladších dětí mají zpočátku úkol pouze jeden. Individuálně, dle možností a zájmu se mladším dětem počet úkolů postupně zvyšuje. Jednotlivé úkoly se týkají pěti interakčních oblastí RP a mají vzestupnou tendenci od nejjednodušších návykových dovedností v sebeobsluze, hygienických návyků a tvořivých her až po činnosti složitější.

Úkoly mají různou formu, jsou krátkodobé i dlouhodobé – sebeobsluha, nácvik písní, básní

- ve čtenářském koutku práce s knihou a písmeny (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek OKO: rozvoj sluchového vnímání: rytmizace, skládání hlásek,…)

- ve výtvarném koutku malování, kreslení, experimentování s barvami, modelování, skládání, stříhání, apod. (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek RUKA)

- v konstruktivním koutku stavby ze stavebnic na dané téma a dle vlastní fantazie, skládání puzzle, hry s dominem, pexesem (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek ŽIRAFY)

- v poznávacím, pokusném koutku různá pozorování a pokusy, růst rostlin (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek VLK)

- v eko koutku ekohry, péče o ježka, zahradu, encyklopedie, pozorování

- v polytechnickém koutku zatloukání, řezání, zhotovování různých předmětů, maket (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek BOBRA)

- ve společenském koutku společenské hry, společná práce (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek ZAJÍČCI)

- v pohybovém koutku pohybové hry, zdravotní cviky, encyklopedie o lidském těle (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek MRAVENCE)

- v dramatickém koutku nácvik básní, říkadel, hádanky, …(oddělení berušek a včeliček – označení obrázek KRTEČEK)

- v hudebním koutku nácvik písniček, jejich rytmizace, vytleskávání, poslech, apod. (oddělení berušek a včeliček – označení obrázek NOTY)

DALTONSKÉ PROSTŘEDKY

- **SAMOSTATNÉ ČINNOSTI:**

  Předpokládají procvičovat a získávat samostatně nebo ve spolupráci nové dovednosti, poznatky, apod.

- **DALTONSKÁ TABULE:**

  Tabule úkolů hraje významnou roli. Důležité je, aby se nacházela stále na stejném místě a také, aby na ni děti dosáhly. Je prostředkem k tomu, aby se jednoduchým způsobem zobrazily splnění úkoly. Je členěna tak, že v nejvyšší vodorovné linii jsou značky dětí a svisle vlevo jsou symboly pro výběr aktivit.

  Po vhodné motivaci a po seznámení s činnostmi a úkoly si dítě zvolí, co chce dělat. Děti dostávají konkrétní možnost k tomu, aby po splnění zvolené činnosti, úkolu samy provedly evidenci splněného úkolu, což má vliv na jejich zodpovědnost. Po ukončení úkolu připevní dítě ke své značce barevný puntík

odpovídající barvě dne, kdy úkol splnilo. Tím jsou děti navzájem motivovány k plnění dalších úkolů a učitelka má přehled o práci jednotlivých dětí.

Při práci na pracovním listě se dítě na něj podepíše nebo označí svým razítkem a podle zvážení učitelky si výsledek své práce vystaví nebo si ho uloží do svého šanonu. Opět si označí puntíkem splněný úkol. Všechny údaje o úkolech a výsledcích jsou na konci týdne vyhodnoceny.

- **BAREVNÉ DNY :**

V daltonských školách patří používání barev pro označení jednotlivých dnů v týdnu k nejvtipnějším rysům. Každý den má svou barvu. Barvy dní jsou prostředkem komunikace. Označení dne příslušnou barvou je neměnné. U daltonské tabule je jasně a názorně vyznačeno, jaké barvy patří k jednotlivým dnům. Po ukončení vybrané činnosti označí dítě splnění úkolu puntíkem té barvy, která přísluší určitému dni.

- **USPOŘÁDÁNÍ HERNY:**

Prostředí třídy je rozděleno na pracovní kouty, jejichž vybavení děti podněcuje k jejich aktivitě a experimentování. Je možné v nich pracovat individuálně, ve dvojicích i skupinově.

- **ODLOŽENÁ POZORNOST**:

Ve třídě má učitelka zvoleného maskota (Maňáska, plyšáka, apod.), kterého položí na viditelné místo. Tímto momentem začínají děti pracovat podle dohodnutých pravidel po určitou dobu bez přímé pomoci učitelky.

- **HODNOCENÍ, SEBEHODNOCENÍ:**

Po ukončení činnosti děti mohou vyjádřit své dojmy a spokojenost při plnění úkolu. Chceme děti již v tomto věku naučit zpětně reagovat na svou práci. Na daltonskou tabuli upevní ke splněnému úkolu daného smajlíka:

Bavilo mě to.

Podařilo se mi to.

Šlo to.

Nebavilo mě to.

Nedařilo se mi.

Učitelka si zaznamenává práci dětí do vlastní složky, kde si vede o každém dítěti záznam a hodnocení činností. Takto je vytvořená pedagogická evaluace předškolního vzdělávání. Na základě evaluace a hodnocení individuálních výsledků může učitelka porovnávat ŠVP dle RVP a provádět jeho úpravy.

ROLE UČITELKY

Daltonský systém využívá nedirektivních přístupů, učitelka se snaží děti zaujmout a vede je k přemýšlení, zkoumání a k aktivitě. Místo poskytování přímých odpovědí a instrukcí vede děti otázkami k tomu, aby na řešení přišly samy. Pro daltonskou pedagogiku je změna pozice učitelky absolutní podmínkou. Učitelka má roli zprostředkovatele, musí se vzdát své dominantní role, ustoupit do pozadí, stát se asistentem. Učení, které probíhá při hře, akceptuje individuální potřeby, zájmy a využívá pro každé dítě styl učení, který mu nejvíce vyhovuje. Kvalita nového učení souvisí s mírou, do jaké je učitelka schopna se s touto novou rolí ztotožnit.